

9. ԶԱՆ ԳԻՒԼՈՒՄ. 600 տուն. յառաջաբանով և ծանօթութիւններով. Ժողովեց Հայկ Տէր Աստուածատրեան. Պարիս. 1903. 42 էջ. գ. 30 կոպ.:

Մեր ժողովրդական երգերի մէջ առանձին տեղ են բռնում ջանգիւղումները, որ յայտնի են բոլոր հայաբնակ տեղերում և հայ կանանց ու աղջիկների սիրած երգերն են. մինչև այժմ մեր բանասէրներից ոչ ոք լուրջ ուշադրութիւն չէ դարձրել ժողովրդական բանաստեղծութեան այս ինքնուրոյն տեսակի վրայ և չէ ժողովել ու ըզմամբիւ վարիանտները համեմատելով հրատարակել. Պ. Հայկ Տէր-Աստուածատրեանը առաջին փորձն է արել՝ ժողովելով ու ծանօթութիւններով հրատարակելով 600 տուն ջանգիւղում (որոնք նախապէս տպուած են եղել «Բանասէր»-ում), ժողովողն աշխատել է նաև անհասկանալի բառերի բացատրութիւնները տալ, բայց այդ բացատրութիւններից շատերը ճիշտ չեն. առաջին չորս էջերի բացատրութիւնների մէջ նկատեցինք հետեւեալ սխալները. «Ղառղու շուին բերանին» ղառղու բառը բացատրուած է «փորձանք» (?) բառով որ բոլորովին անհասկանալի է դարձնում նախադասութեան միտքը. ղառղու նշանակում է եղեգն, ղամիշ, որից շուկ կամ սրինգ են շինում:

«Օսկէ ղայլթան եմ գործել». ղայլթան բացատրած է «հաստ թել». ղայլթանը թել է, այլ թելերի պինդ ոլորուածք որ կարում են զգեստի շուրջը որպէս զի շուտ չփչանայ, չպտտուի:

«Բաղել ևս կակուղ բէզա» բէզա բառը բացատրուած է «զարդարած» (?), որ անհասկանալի է դարձնում միտքը.

«Թայերիս մէջ նմուշ նմ» Թայերիս բառը բացատրուած է «քուռակ» (!) Թայ նշանակում է հաւասար, նման, ընկեր, հասակակից:

«Այ աղուխը ինչ կանեմ». ալ բացատրուած է «կարմիր» մտք. ընդհակադէպ ալ նշանակում է բաց կարմիր:

«Մէ բէյմուրազ եար ունիմ» բէյմուրազ բացատրուած է «անպէտք» (?). բէյմուրազ «մուրազ» բառից է, նշանակու է անմուրազ. մուրազ—իղձ, ցանկացած նպատակ. մուրազիդ հասնես—ըզձիդ, ցանկացած նպատակիդ հասնես. բէյմուրազ լինիս—ըզձիդ, բաղձալի նպատակիդ հասնես:

«Ախի ինադ մի անի» ինադ բացատրուած է «յամառու»

Թիւն» (?) ինադ անել նշանակում է ջիգր անել:

«Բայց Թողալը ըալլայ ա՛ ըալլայ բաղատուած է Վը-
տանգաւոր (?)» Խաթարալայ, բալայ նշանակում է ցաւ դարդ
Լայլն:

Յանկալի է, որ պ. Հայկ Տէր-Աստուածատրեանցը հետզ-
հետէ ճոխացնէ իւր Ժողովածուն, բաղատութիւնները ճշտէ
և պնակէս հրատարակութեան տայ:

10. Հոռվմայեցի իմաստասէր Էդիկ ՏԵՏԻ կեանքն ու
վարդապետութիւնը. Թարգմ. ԶԱԴԷՆ վարդապետ. Ս.
Էջմիածին. 1903. 135 էջ. գ. 40 կոպ.:

Մեր օրերում, երբ մարդիկ ոչ մի միջոցի մէջ խորութիւն
չդնելով՝ հարստութեան, պատուի, փառքի և զեղխութեան են
ձգտում, երբ կեանքի վայելչութիւնը մարդկանց ապրելու նպա-
տակն է դարձել և այդ նպատակին հասնելու համար գործ են
գրւում ամեն տեսակ անաշխու միջոցներ, մի տեսակ հոգեկան
մխիթարութիւն ես գտնում՝ կարգալի վաղուց անցած դարերի,
անհասնելի պարզ ու անպաճոյճ կեանքն ու վարքը, նրանց
փիլիսոփայական անխառն և սառը դատողութիւնները՝ մարդ-
կային կեանքի ունայնութեան ու ոչնչութեան վրայ:

Ահա այսպիսի անհասնելի կարգին է պատկանում հոռվ-
մայեցի փիլիսոփայ Էպիկտետը, Էպափրօգիտեսի նախկին ստու-
կը, որ հետեւելով Ստոյիկեան վարդապետութեան, կարճ ժամա-
նակի ընթացքում մեծ հռչակ ստացաւ իբրեւ ուսուցիչ՝ իւր շի-
տակ բնաւորութեամբ և բարոյական վարք ու բարքով: Նա
իւր ամբողջ կեանքն անցկացրեց աղքատութեան մէջ. նրա խըր-
ճիթը դուռ ու փականք չունէր. փայտեայ նստարանը, խտրը
և կաւէ ճրագը կալմում էին նրա տան ամբողջ կահ-կարասիքը
նրա սկզբունքն էր. «պէտք չէ տունը զարդարել, որովհետեւ դրա-
նով միայն աշխատում ենք ուրիշներին զարմացնել. խելօք մար-
դը գեղեցկացնում կամ զարդարում է ոչ թէ տունը, այլ իւր
հոգին բարութեան և ճշմարտութեան հասկացողութեամբ»: Առհասարակ նորա գրոյցները լի են մարդկային հոգեկան յառ-
կութիւնների ուսումնասիրութեամբ, բարոյական բարձր գա-
ղափարներով և կեանքի փորձառութեամբ. նրա արտայա-
տուած մտքերի նման ոճն էլ պարզ ու անպաճոյճ է. «Սիրելի